

Motion till riksdagen 2005/06:U351

av Rosita Runegrund m.fl. (kd)

Barn i världen

1 Sammanfattning

Målet för Kristdemokraternas politik är värnandet om varje människas lika värde. Det allra viktigaste dokumentet för att skydda dessa rättigheter är FN:s barnkonvention om barnets rättigheter som antogs 1989. Här har för första gången barnens egna mänskliga rättigheter formulerats i ett näst intill universellt bindande dokument. Konventionen erkänner barnens grundläggande medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Kristdemokraterna efterlyser dock hårdare press från svensk sida mot de två länder som fortfarande inte ratificerat konventionen (USA och Somalia), och för att kravet efterlevs om en gräns på 18 års ålder för frivillig rekrytering av soldater.

Sedan FN-konventionen antogs har en rad förbättringar kommit till för barnen i världen, men fortfarande finns mycket kvar att åtgärda innan den verkligen är globalt tillämplad. Samtidigt som allt fler barn går i skolan, vaccinationerna mot barnsjukdomar ökar och kunskapen om barns rättigheter sprids, står vissa regioner och stammar och situationen förvärras på flera håll. Spädbarnsdödligheten har halverats globalt men är fortfarande väldigt hög i Afrika. Hiv/aids har fått katastrofala följder för miljontals barn och insatser riktade mot barn drabbade av hiv/aids måste öka. Barn med särskilda behov fortsätter att diskrimineras och negligeras i många regioner och hundratusentals barnsoldater behöver omedelbar hjälp. Den kommersiella sexuella exploateringen av barn finner ständigt nya vägar och problemet ökar också i Sverige.

Kristdemokraterna kräver att den socialdemokratiska regeringen aktivt tar ansvar för problemet med sexuell exploatering av barn i vårt eget land. Vuxenvärlden har all anledning att med oförminskad kraft verka för att barnens bästa kommer i främsta rummet vad gäller allt beslutsfattande och alla åtgärder som rör barn.

Fel! Okänt namn på

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning.....	1
2	Innehållsförteckning	2
3	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
4	Inledning.....	4
5	Barnperspektiv på bistånd	5
6	Exploatering av barn.....	5
6.1	Sverige.....	5
6.1.1	Barn i gränslandet.....	5
6.2	Världen	6
6.2.1	Barnsexhandel	6
6.2.2	Barnsexturism.....	6
7	Handel och barnarbete	7
8	Barn med funktionshinder	7
9	Barn på institutioner	8
10	Utbildning.....	8
11	Barns hälsa	9
11.1	Den tysta katastrofen	9
11.2	Barn i skuggan av aids.....	9
12	Gatubarn	10
13	Lika möjligheter för flickor och pojkar	11
14	Barn i krig.....	11
14.1	Barnsoldater.....	12
14.1.1	Afrika.....	12
14.1.2	Asien.....	13
14.1.3	Rehabilitering	13
14.1.4	Åtgärder.....	13
15	Barn och miljö	15
16	Vuxenvärldens ansvar	15

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen mer kraftfullt än i dag bör motverka sexuell exploatering av barn inom det internationella samfundet och genom frivilligorganisationer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta snabbutreda lagarna i bl.a. föräldrabalken i relation till reglerna som styr transfereringar mellan socialkontor och ambassader så att dessa regler inte förhindrar ”dumpade barn” att få hjälp att komma tillbaka till sitt hemland Sverige.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen kraftfullt skall verka för att stoppa all form av handel med barnarbetare inom ramen för EU och ILO.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska regeringen skall avsätta biståndsmedel till inrättandet av s.k. stödfamiljer för barn som blivit föräldralösa på grund av den omfattande hiv/aids-spridningen eller av annan orsak.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör initiera, nationellt och inom ramen för det internationella samfundet, vikten av särskilda satsningar och upprättandet av nationella handlingsprogram för att förbättra situationen för barn drabbade av aids.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för att öka insatserna för fysisk och psykisk hjälp och krishantering till världens många gatubarn.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom vårt land och i övriga världen fortsätter att arbeta för att stärka flickors ställning och motverka diskriminering.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige, inom EU och FN, mer kraftfullt bör agera mot brott mot mänskliga rättigheter, övergrepp och tortyr och för förbud av kvinnlig könsstympning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom det internationella samfundet skall sätta tryck på stater att ratificera och implementera konventionen om barns rättigheter och därmed sätta 18 år som minimigräns för rekrytering av soldater.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av införandet av genomarbetade program för att hjälpa barnsoldater att bearbeta sina traumatiska upplevelser och reintegrera dem i samhället.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör vara pådrivande för att nationell suveränitet inte får hindra skyldiga från att straffas för brott mot barn.

Fel! Okänt namn på

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att barnen bör få en mer central roll på den politiska dagordningen för fred och säkerhet.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att rapporteringen om kränkningar av barns rättigheter måste förbättras.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att öka de riktade insatserna för att förbättra kvinnors och barns situation i det konfliktförebyggande och fredsuppbyggande arbetet.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att i ökad utsträckning låta ungdomar vara föremål för utbildningar och nationella återuppbyggnadsprogram.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utöka Unicefs resurser och möjligheter att förbättra analys, statistik och undersökningar för att tydliggöra barns utsatthet vid konflikter och krig.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör initiera en diskussion, på nationell och internationell nivå, om orättvisorna i mängden bistånd i olika utvecklingsfonder.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen bör verka för ett komplement till FN:s barnkonvention och tillsätta en representant för barns utsatthet i miljöproblematiska områden.

4 Inledning

FN:s barnkonvention bygger på fyra viktiga principer: barnets rätt till likvärdiga villkor, beaktandet av barnets bästa vid alla beslut, barnets rätt till liv och utveckling samt barnets rätt att säga sin mening och få den respekterad. Att uppfylla dessa principer är ett absolut krav för vårt arbete inom samtliga politikområden. Men dessvärre har ”FN-staterna förrått barnen”, som Carol Bellamy (chef för Unicef) uttryckt det. Många av konventionens förpliktelser har inte uppfyllts. Vart fjärde barn i världen lever i absolut fattigdom och mer än 123 miljoner barn saknar möjlighet att gå i skolan, de flesta av dem flickor. Men många framsteg har gjorts på en rad andra områden.

Barnadödligheten har minskat och alltfler barn skyddas genom vaccinationer mot sjukdomar som tidigare orsakat lidande och dödsfall, trots det dör varje år nästan 10,6 miljoner barn under 5 år av sjukdomar som diarré, malaria, lunginflammation och mässling. Med andra ord är utvecklingen av skyddet för barns rättigheter mycket ojämn och klyftan mellan barn i fattiga och rika länder har ökat. Målet är att reducera barnadödligheten med två tredjedelar för barn under fem år. Tyvärr är det bara en region, Latinamerika och Karibien, som ser ut att kunna nå målet.

5 Barnperspektiv på bistånd

Inget barn ska behöva utsättas för våld eller diskriminering och alla barn ska ha möjlighet att göra sin röst hörd och få gå i skola. Barns rättigheter måste därför få ökad tyngd vid politiskt beslutsfattande. När beslut ska fattas om bistånd och insatser bör en barnkonsekvensanalys först göras. Det är viktigt att undersöka vilka effekter insatserna och biståndet kommer att ha på barnen i det berörda området. I vissa fall bör man även rikta bistånd direkt till barnen. En möjlighet är via skola och utbildning. En annan är att ge bättre stöd till familjen – via mödrarna – så att de på bästa sätt kan ta hand om sina barn.

6 Exploatering av barn

Barnprostitutionen ökar över hela världen och har blivit en storindustri som förstör miljoner unga liv i både utvecklingsländer och industriländer. Sexuell exploatering av barn är ett av de grövsta brotten mot det okränkbara människovärdet. Sexhandeln med barn och kvinnor växer och barnpornografin finner ständigt nya vägar att spridas. Prostitutionens aktörer och rika turister fortsätter att besöka utvecklingsländerna och att utnyttja lokalbefolkningens ekonomiska beroendeställning. Detta är fullkomligt oacceptabelt och kräver tydligare ansvarstagande från samtliga berörda länder, inklusive Sverige.

6.1 Sverige

FN:s barnrättskommitté har till uppgift att granska de länder som anslutit sig till barnkonventionen. I slutet av januari 2005 riktade FN:s barnrättskommitté kritik mot Sverige. Ett problem som tas upp är det svaga skydd som ges av Sveriges lagstiftning gällande barnpornografi. Särskilt nämns den subjektiva och bristfälliga definitionen av vem som är att betrakta som barn enligt barnpornografilagstiftningen. Skyddet gällande utnyttjande i barnpornografiska sammanhang är ofullständigt.

Barnkonventionen anger tydligt att barn är personer under 18 år och att barn ska ha rätt att slippa utnyttjats i pornografiska sammanhang. Den socialdemokratiska regeringen bryter mot FN:s barnkonvention, en konvention som den i andra sammanhang anser sig vara duktig på att följa.

6.1.1 Barn i gränslandet

Enligt uppgift finns det ca 50 barn som av sina föräldrar och mot sin vilja skickats till andra länder, s.k. dumpade barn. Dessa barn hamnar ofta i gränslandet mellan två länders lagstiftning. De sociala myndigheterna och berörda ambassader vet inte alltid hur och om de ska agera för att få hem barnen.

Kristdemokraterna anser att reglerna måste göras glasklara: Om ett barn, som är svensk medborgare, överges och dumpas av sina föräldrar i ett annat

Fel! Okänt namn på

land, måste det åligga kommunen och de sociala myndigheterna att agera för att få hem barnet.

Regeringen måste snabbtreda lagarna i föräldrabalken i relation till reglerna som styr transfereringar mellan socialkontor och ambassader så att dessa inte förhindrar ”dumpade barn” att få hjälp att komma tillbaka till sitt hemland Sverige.

6.2 Världen

Kommersiell sexuell exploatering av barn är ett internationellt problem som kräver lösningar genom internationellt samarbete.

6.2.1 Barnsexhandel

Först på senare tid har den skrämmande omfattningen av den internationella barnsexhandeln blivit känd. Enligt Unicef är uppskattningsvis 1,2 miljoner barn offer för människohandel. Till Europa fraktas varje år en halv miljon människor för att säljas. Exempelvis säljs flickor från Asien och Östeuropa, så unga som 13 år, som ”postorderbrudar”. Både flickor och pojkar säljs som billig arbetskraft för att jobba på byggen, i restaurang, jordbruk, fabriker och privata hushåll.

Även barn från Väst- och Centralafrika säljs som arbetskraft, men också för att sexuellt utnyttjas. Av dessa är 90 procent flickor. Barn från fattiga länder är mest utsatta eftersom de ofta saknar möjligheter till utbildning och arbete. Barn köps eller lockas med falska löften bort från sina fattiga hemförhållanden till väst (oftast till Europa och USA). Istället utnyttjas barnen sexuellt eller i andra former av tvångsarbete.

Människohandel med barn är en väldigt lukrativ verksamhet och därför är den tätt kopplad till korruption och kriminell verksamhet. Omsättningen beräknas ligga på 7 miljarder dollar per år.

6.2.2 Barnsexturism

Barnsexturismen i världen ökar, framför allt i asiatiska länder. Européer, amerikaner, och asiater reser till platser för att köpa tjänster som inte går att få lika enkelt i väst. Även i Latinamerika och Östeuropa sker en ökning av barnsexturismen. Man tror att ökningen dels beror på att turismen ökat generellt, dels på grund av rädslan att smittas av hiv/aids från vuxna prostituerade, varför man istället utnyttjar barn. Barn som faller offer för sexturismen är sårbara och löper stora risker. Bland annat riskerar de att bli gravida och smittas av könssjukdomar samt att de ofta blir marginaliserade av samhället och sina familjer.

7 Handel och barnarbete

Mer än 123 miljoner barn i skolåldern går inte i skolan i utvecklingsländerna. Istället får de flesta av dem arbeta för sin egen och familjens överlevnad. Många lever på gatan och försörjer sig genom att tvätta bilar, putsa skor och sälja tidningar. Andra arbetar hemma eller i fabriker. En del tvingas in i sexindustrin. Handel med barn som arbetskraft ökar i Afrika, enligt en rapport från FN:s arbetstagarorganisation, ILO. ILO har genomfört studien i nio västafrikanska länder. Den främsta orsaken till att föräldrar tvingas lämna sina barn till mellanhänder som säljer dem vidare är fattigdom. Exakt hur många barn som berörs är oklart, men barn ända ner i femårsåldern berövas sin hemmiljö på det här sättet. Mellanhänderna utlovar arbete åt barnen och föräldrarna får ibland en summa i förskott. Flickor lämnas ofta bort för att arbeta som gatuförsäljare eller tjänare medan pojkarna hamnar i gruvor, på plantage eller inom industrin. Andra barn säljs till prostitution. Barnen blir rättslösa, traumatiseras av usla arbetsförhållanden och dålig behandling och förlorar sin mänskliga värdighet. Utan sina föräldrar, kanske i främmande land utan språkkunskaper, står de skyddslösa och helt beroende av sina arbetsgivare. ILO uppskattar att ungefär 250 miljoner barn mellan fem och fjorton år arbetar. Tre fjärdedelar av dessa barn arbetar med uppgifter som innebär stora faror för deras säkerhet (t.ex. som gruvarbetare eller i arbete med kemiska produkter och besprutningsmedel). Av dessa har mellan 50 och 60 miljoner tvingats in i slaveri, prostitution och pornografi. Detta är ett oerhört svek mot dessa barn. Sverige måste inom EU och i samverkan med ILO ta ökade krafttag för att få stopp på handeln med barn i arbetskraftssyfte.

8 Barn med funktionshinder

Det finns 140 miljoner barn med funktionshinder i världen. Av dessa finns 100 miljoner i utvecklingsländerna. Orsakerna till funktionshindren kan exempelvis vara näringsbrist, skador av minor eller andra vapenslag, följer av annat våld, skador under fosterstadiet, vid förlossning eller sjukdom. (Enligt Unicefs beräkningar har 300 000–400 000 barn under 15 år dödats eller lem-lästats av landminor sedan 1975. Barn är särskilt utsatta för de skoningslösa minorna i och med risken att de trampar på de dolda vapnen när de leker, hämtar vatten, vaktar boskap eller letar efter ved.)

Barn med funktionshinder diskrimineras och hålls ofta gömda i utvecklingsländerna. Endast en bråkdel av dem får gå i skolan.

I Öst- och Centraleuropa och de forna sovjetrepublikerna är situationen mycket svår för barn med funktionshinder. Föräldrade attityder håller barnen på undantag i samhället. Dessutom ökar antalet barn med funktionshinder i denna region. Detta resulterar i en högst oroväckande kombination. Försämrade barn- och mödrahälsovård tillsammans med ständigt ökande miljöförstöring, tros vara några av orsakerna till ökningen av funktionshindrade barn i de här regionerna. Barn med handikapp är också mer utsatta än andra vid vap-

Fel! Okänt namn på

nade konflikter och under flykt. De har svårt att uppfatta faran, och är ytterst sårbara och utlämnade om de skiljs från sina föräldrar. Statistiken över flyktingar med handikapp är idag i stort sett obefintlig och ytterligare åtgärder krävs även här för en mer utbredd kartläggning av vilka insatser som behövs för barn med funktionshinder bl.a. under stora flyktingströmmar.

Kristdemokraterna vill betona vikten av att barn med funktionshinder behandlas med respekt och som jämlika medborgare i samhället. Särskilda ansträngningar måste göras, främst inom Sidas utvecklingsarbete, för att möta dessa barns särskilda behov och för att tillgodose deras rättigheter. Detta ställer krav på attitydförändringar. En öppen attityd och kunskap om de behov som alla barn har räcker långt för att bryta de handikappade barnens isolering. Det är viktigt att undvika att satsningarna på barn med funktionshinder inlemmas inom särskilda intresseorganisationer där strukturer för handikappfrågor byggs upp. Istället ser Kristdemokraterna det som viktigt att de redan verksamma lokala enskilda organisationerna även uppmärksammar handikappfrågor och använder redan existerande nätverk och kontakter för att lösa olika problem med bl.a. rehabilitering och läkemedel. Några länder har kommit långt i det sättet att arbeta.

9 Barn på institutioner

Förvånansvärt nog har de allra flesta barn som växer upp på institution minst en förälder i livet. Huvudorsaker till att barnen hamnar på institution är istället fattigdom, splittrade familjer eller familjedödsfall. Det är också vanligt att barn med fysiska eller psykiska funktionshinder lämnas till institution av sina föräldrar, ofta helt enkelt för att föräldrarna tror att institutionerna bättre kan ta hand om barnen. Bara i Ryssland beräknas 1 miljon barn bo på barnhem och vårdinrättningar. Institutioner och vårdinrättningar för barn är vanliga i Östeuropa. Unicefs rapport "Generation in Jeopardy" som riktar fokus mot barnens situation i Östeuropa och forna sovjetrepubliker, visar tydligt på vikten av att barn får växa upp i familjemiljö. Ofta hamnar barn i denna region, som någon gång i livet levt på institution, på gatan senare i livet.

Kristdemokraterna anser att Sverige och det internationella samfundet bör ta initiativ till strategier för att öka möjligheter för barn att växa upp i familjemiljöer.

10 Utbildning

Nyckeln till en god utveckling för alla länder är utbildning för barnen. En grundläggande, god utbildning är en mänsklig rättighet. Trots det går mer än 123 miljoner barn i utvecklingsländerna inte i skolan. Idag är många fler pojkar än flickor läskunniga i utvecklingsländerna. 60 % av barnen som inte går i skolan är flickor som förväntas hjälpa till i hushållet eller flickor som

tillmäts så lågt värde att familjen vägrar att stå för deras skolkostnader. Detta trots att statistiken visar, liksom flertalet undersökningar, att utbildning av flickor är en sund investering. Ett land som investerar i flickors skolgång kan avläsa minskad barnadödlighet samtidigt som familjernas storlek minskar i takt med att de får kunskap om familjeplanering. Istället tvingas alltför ofta många barn sluta skolan när väpnade konflikter eller andra katastrofer drabbar dem och deras familjer. Det är dags att ta i med krafttag och sätta press på länder att följa FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna som tydligt formulerar att undervisningen ska vara kostnadsfri, åtminstone på de grundläggande och elementära stadierna. Sverige och det internationella samfundet måste tillsammans arbeta mot målet att låta barnen – världens framtid – få rätt till utbildning!

11 Barns hälsa

11.1 Den tysta katastrofen

29 000 barn under fem år dör dagligen av sjukdomar relaterade till brist på näring, vatten, sanitet och hälsovård. Det innebär 11 miljoner barn per år, eller 1 barn var tredje sekund. Tragedin brukar benämnas ”den tysta katastrofen” eftersom barnen som dör sällan uppmärksammas annat än i statistiska rapporter. De dör i anonymitet. Många av dessa barn skulle kunna räddas till livet med relativt enkla metoder. 7 miljoner barn i utvecklingsländerna dör av undernäring varje år. Med viktkontroll och information till mödrarna om det nödvändiga i att regelbundet låta väga sina barn, kan även undernäring förebyggas. Efter en framgångsrik satsning från Unicef nås nu 80 % av världens barn av vaccin. Ändå dör 3 miljoner barn varje år i mässling, kikhosta, stelkramp, lunginflammation och uttorkning – sjukdomar som hade kunnat förhindras med vaccinationer. Sverige måste ha som huvuduppgift i utvecklings- och biståndsarbetet att ge barn tillgång till nödvändig hälso- och sjukvård.

11.2 Barn i skuggan av aids

Sedan mitten av 1990-talet har hiv/aids blivit den faktor som utgör störst hot mot barn i konfliktdrabbade områden. Smittans spridning har lett till att miljoner barn lämnas föräldralösa. Många barns föräldrar, syskon, släktingar, vänner och grannar som lever med smittan blir sjuka och dör. Idag tror man att minst 4 miljoner barn själva har drabbats. Värst är situationen i Afrika söder om Sahara, där ca 2,5 miljoner barn har hiv/aids. Föräldralösa barn har alltid funnits i samhället men aldrig tidigare har antalet varit så stort som i spåren av hiv/aids-epidemin. Av världens 13,5 miljoner barn som blivit föräldralösa på grund av hiv/aids finns 12 miljoner söder om Sahara, bara i Kenya har 1 miljon barn blivit föräldralösa till följd av hiv/aids. Antalet barn som förlorat sina föräldrar på grund av hiv/aids beräknas öka till 40 miljoner

Fel! Okänt namn på

år 2010. Att bli föräldralös i ett tidigt skede av livet påverkar barnens fysiska och psykiska hälsa, vilket påverkar hela samhället. Hiv i en miljö med sträng fattigdom är särskilt svårt. Barnen blir berövade sina föräldrar när de behöver dem som mest. Hiv drabbar därför barnen även om de inte själva är smittade. Det är inte ovanligt att så unga barn som femåringar vårdar sina döende föräldrar. Barnen har sällan hjälp och stöd utifrån. Sjukdomen gör att föräldrarna inte har någon inkomst och barnen får svälta. Ofta blir barnen övergivna, sjuka, ensamma och får klara sig bäst de kan. Undernäring är ett växande problem bland dessa barn. I Zambia lider 44 % av barnen i städerna och 60 % av barnen på landsbygden av kronisk undernäring.

Det blir ofta omöjligt att gå i skolan på grund av de dåliga ekonomiska förutsättningarna. Dagarna fylls istället av kampen för att överleva. Barnens förebilder försvinner – närstående som tidigare kunnat lära dem odla jorden, laga mat, föra vidare traditioner och andra viktiga delar av livet. Många av dessa barn hamnar på gatan i någon stad. Bland dem som nu smittas är många unga människor och tonårsflickor. I Kenya är 25 % av alla flickor mellan 15 och 19 år hivpositiva. Det kan jämföras med 4 % av pojkarna i samma åldersgrupp. Ofta är tonårsflickorna dessutom gravida och slutar därför skolan och flyttar in till städerna, eftersom de blir utstötta.

Kristdemokraterna anser att Sverige måste utöka andelen av den totala biståndsbudgeten till kampen mot hiv/aids. Målet bör vara att avsätta 10 % av det totala biståndsanslaget till kampen mot allvarliga smittsamma sjukdomar i fattiga länder. Liknande initiativ måste tas från hela det internationella samfundet, NGO:er och regionala organisationer för att förbättra situationen för de barn som på olika sätt drabbats av hiv/aids.

12 Gatubarn

Det finns ingen exakt aktuell statistik över antalet gatubarn. Siffran antas kunna vara ca 80–100 miljoner. Majoriteten av dessa barn har kontinuerlig kontakt med sitt hem och sin familj, men har gatan som arbetsplats. Andra (ca 10–30 %) lever uteslutande på gatan. Flykten till städerna fortsätter och orsakas mestadels av svårigheter att försörja sig på landsbygden, naturkatastrofer eller väpnade konflikter. I Kenya uppskattas antalet gatubarn till 135 000, varav 80 % är en följd av aids. Barn beger sig till städerna för att hitta bidrag till hushållskassan. Dessvärre blir livet i städerna sällan som de tänkt sig. Försörjningsmöjligheterna är få och man tvingas bosätta sig i slumområden. I städerna är barnen oerhört utlämnade och sårbara. Risken att arresteras av polis och utsättas för fysisk misshandel är stor. I Kongo-Kinshasa har medborgargarden, så sent som i september i år, bränt och stenat ihjäl gatubarn. Barnen löper också stor risk att bli våldtagna samt att drabbas av olika sjukdomar. Naturligtvis är faran överhängande att smittas av hiv och andra sexuellt överförbara sjukdomar. Gatubarnen, som är helt rättslösa, har inga möjligheter att protestera eller fly. Drogmissbruk bland barnen är mycket vanligt.

För att försöka förebygga och hindra denna dystra utveckling krävs det insatser för att förbättra hälsovården, införa sociala trygghetssystem och bekämpa fattigdomen. Men det krävs också specifika projekt med krishantering och samtal för de barn som redan lever på gatan, då de ofta har hamnat där på grund av upplevelser och svåra fysiska och psykiska minnen. Denna typ av insats finns idag i ytterst begränsad omfattning. Målet är att ge dem alternativa möjligheter till livet på gatan. Men många afrikanska länder är handlingsförlamade på grund av skuldyngda nationella ekonomier. Skuldkostnaderna (till banker och finansinstitut i västvärlden) leder till nedskärningar i offentliga sektorn, vilket får konsekvenser för bl.a. skolväsende och hälsovård. Problemet är på så vis globalt och Kristdemokraterna ställer därför krav på ökat bistånd och ökat internationellt samarbete för att avhjälpa den svåra situationen för dessa utsatta barn. Inte minst åtgärder för radikal skuldavskrivning för fattiga länder (se Kristdemokraternas motion ”Global utveckling, solidaritet och förvaltarskap”).

13 Lika möjligheter för flickor och pojkar

En liten flickas väg mot vuxenlivet kantas ofta av olika faror. I många länder är flickors rättigheter närmast obefintliga och diskrimineringen börjar redan vid födelsen för att fortsätta resten av livet. I många samhällen förstärks diskrimineringen ytterligare när flickorna gifts bort. Dottern – ofta bara en tonåring – får flytta till sin makes familj och förväntas lyda den nya familjens önskemål och seder, vilket ofta lämnar henne i en mycket utsatt situation. Inte sällan sker övergrepp i det tysta.

Kristdemokraterna vill lyfta fram flickors utsatta situation och visa på hur viktigt det är att ge stöd till kvinnors utveckling och att ge kvinnor en möjlighet till delaktighet i samhällsutvecklingen. Ett viktigt mål är att förhindra kvinnlig könsstympning, tidiga äktenskap och tonårsgraviditeter samt förstärka kampen mot hiv/aids. Ett jämställdhetsperspektiv bör genomsyra hela den svenska utvecklingspolitiken och särskilda program bör genomföras i syfte att förbättra flickors sociala ställning. Även om Sverige på många områden har kommit långt i jämställdhetsarbetet sker fortfarande en diskriminering av flickor i vårt land. Flickor är utsatta för våld på många sätt – ofta i det tysta. Sexuella övergrepp, hedersmord, illegala aborter och könsstympning är alla oförsvarbara kränkningar mot flickans rätt till sin egen kropp och ger henne fysiska och psykiska skador för livet. Dessa övergrepp måste förhindras.

14 Barn i krig

Krig slår alltid hårdast mot barnen. Majoriteten av offren i krig är den civila befolkningen och denna befolkning består mestadels av kvinnor och barn.

Fel! Okänt namn på

Mer än 2 miljoner barn har dött till följd av väpnade konflikter de senaste tio åren och mer än 6 miljoner barn har skadats eller blivit handikappade. 1 miljon har blivit föräldralösa eller kommit bort från sina föräldrar och 20 miljoner barn har tvingats lämna sina hem, som flyktingar inom eller utom sina hemländer till följd av väpnade konflikter. Det är en statistik som i verkligheten får tragiska konsekvenser för hela samhällen.

Kristdemokraterna vill verka för att de stridande parterna ska betrakta barn som ”fredszoner” och därmed också tillåta pågående humanitärt arbete under pågående konflikter. Unicef har vid flera tillfällen försökt forma sådana ”fredskorridorer” för att kunna nå fram med nödvändig hjälp till barnen. Efter konfliktens slut behövs rehabiliteringshjälp till de barn som lider av krigstrauman. Dessa insatser bör få utökad stöd och resurser.

14.1 Barnsoldater

En grupp barn som förtjänar extraordinära insatser är barnsoldaterna. Mer än 300 000 barn under 18 år tvångsrekryteras och utnyttjas som soldater där de tvingas utsätta andra för våld, död, stympningar, sexuella övergrepp, psykisk och fysisk terror i krig världen över. Barnsoldater har svårare att skilja mellan civila och andra soldater. De är lätta att tvinga till lojalitet och kan på grund av sin psykiska och fysiska omogenhet också lättare manipuleras till grymheter som de inte kan ta in eller förstå. De utgör således lämpliga objekt för rebellgrupper och regeringsarméer som är i behov av soldater som lyder order utan att ställa frågor.

Även flickor rekryteras, om än i mindre skala än pojkar. Flickor används ofta som kockar och sexslavar för att tjäna soldaterna i en förläggning. Men flickor deltar också i strid. I Etiopien uppskattades flickorna utgöra 25 till 30 % av de oppositionella väpnade styrkorna.

14.1.1 Afrika

I Afrika återfinns en tredjedel av alla barnsoldater. 120 000 barn strider för olika rebellrörelser och regeringsstyrkor främst i Liberia, Burundi, Etiopien, Kongo-Kinshasa, Rwanda, Sierra Leone, Sudan och Uganda.

Under det senaste halvåret har över 3 000 barnsoldater avmobiliserats i Ituridistriktet i östra Kongo. FN:s barnorganisation Unicef konstaterar dock att tusentals återstår, vilka måste släppas av de olika väpnade grupperna och tillåtas återvända hem till ett normalt liv.

I norra Uganda befinner sig tusentals barn fångade i en ond våldsspiral där regeringsstyrkor och rebellgruppen Lords Resistance Army (LRA) strider mot varandra. Man beräknar att LRA har rövat bort cirka 8 000–10 000 barn. Barnen måste lämna sina döda föräldrar och släktingar och bära byten som stulits från hembyn. LRA tvingar sedan barnen att strida mot regeringstrupperna, döda och misshandla civila samt straffa andra tvångsrekryterade barn. De barn som vägrar, inte orkar eller irriteras dödas av rebellerna. Flickor ges som ”fruar” till rebelledarna. I Sierra Leone antas upp till 30 % av soldaterna

i det av staten stödda medborgarförsvaret (CDF) vara barn mellan 7 och 14 år. Barnen förses med droger och vapen och tvingas begå fruktansvärda grymheter. Många av dessa barn utsätts också för sexuella övergrepp. Barnens rättigheter har sakta men säkert suddats ut.

14.1.2 Asien

Enligt en rapport från Human Rights Watch har Burma omkring 70 000 barnsoldater, vilket är det högsta antalet i världen. De flesta tjänstgör i den nationella armén som tvångsrekryterar barn ned till 11 års ålder. Enligt rapporten använder sig också många oppositionsgrupper av barnsoldater. Pojkar utsätts ständigt för risken att plockas upp på gatan, eller vid buss- och tågstationer. De tvingas som soldater begå vidrigheter mot bybor och får aldrig se sina familjer igen.

14.1.3 Rehabilitering

De psykiska men som barnsoldater bär med sig kräver massiva insatser från det internationella samfundet, frivilligorganisationer och regeringar inblandade i konflikter om de ska kunna återföras till ett normalt liv (om detta alls är möjligt). De fasansfulla upplevelser som barnsoldaterna bär på kommer aldrig att försvinna ur minnet. Ofta är de ofattbara grymheter som de tvingats genomföra ett sätt för de militära grupperna att hindra barnen från att återvända hem. De lever istället under konstant hot att bli dödade av fienden eller den egna gruppen. Särskilda insatser krävs för att dessa barn ska accepteras av samhället och inte, som t.ex. i Kongo-Kinshasa, riskera dödsstraff. Projekt liknande de i Sierra Leone, där NGO:er opererar bort de intatuerade bokstäverna RUF som barnen försetts med under sin tid i rebellrörelsen, bör uppmuntras.

För de allra flesta barnsoldater är det väldigt svårt att återanpassa sig till ett liv som ansvarsfull vuxen, istället går många vidare och blir legosoldater. De får helt enkelt inte den rehabilitering de behöver. Detta är en trend som måste brytas. Den form av rehabilitering som visat sig fungera bra är att ge barnsoldaterna utbildning i olika typer av hantverksyrken och sedan försöka ordna riktiga jobb till dem. Om man inte får ut dem på arbetsmarknaden fortsätter de att använda kriget som sin försörjningskälla. Det bästa av allt är när man kan agera preventivt och minska lockelsen för unga pojkar och flickor att bli barnsoldater. En framgångsrik väg är att uppmuntra utbildning, bl.a. genom att betala barnens skolavgift.

14.1.4 Åtgärder

Den svenska regeringen måste sätta ökad press på de länder som inte ratificerat FN:s konvention om barnets rättigheter (USA och Somalia) och verka för att åldern för frivillig rekrytering av barnsoldater höjs från 15 till 18 år. Regeringar i konflikthärjade länder måste göra demobiliseringen till en huvudfråga och vidta åtgärder så att barn inte tvångsrekryteras till regeringsarméer och andra militära fraktioner. Den svenska regeringen bör uppmuntra Unicefs

Fel! Okänt namn på

inrättande av centrum för f.d. barnsoldater. Där kan de få hjälp att bearbeta sina upplevelser och trauman samt om möjligt återfå kontakt med överlevande släktingar.

Kristdemokraterna anser att ökade krav måste ställas på dem som utnyttjar barn i krig:

1. Bryt straffriheten för brott mot barn. Våldshandlingar får aldrig ses som effekter eller "naturliga" följder av krig. De som livnär sig på krigföring måste bestraffas och straffriheten för våld mot barn måste stoppas. Den nationella suveräniteten får aldrig hindra de skyldiga från att straffas för brott mot barn. Nationella och internationella aktioner måste få utrymme att ställa de skyldiga till svars.
2. Barnen måste få en mer central roll på den politiska dagordningen för fred och säkerhet. Världssamfundet måste i större utsträckning ge speciellt utrymme och särskilt utvecklat skydd åt kvinnor och barn i krigsområden.
3. Rapporteringen om kränkningar av barns rättigheter måste förbättras. Tystnaden och omvärldens bevitnande av kränkningar mot barn måste brytas. Mer resurser bör vgas åt att övervaka, kontrollera och rapportera våld mot barn och kvinnor. The Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR) måste stärkas för att kunna genomföra dessa uppgifter i samtliga tänkbara konfliktsituationer.
4. Riktade insatser mot kvinnors och barns situation i det konfliktförebyggande och fredsuppbyggande arbetet. Barns liv hamnar under stor fara och hot då man inte beaktar kvinnors skydd i konflikthärjade områden. Kvinnors ställning och medverkan vid fredsuppbyggande arbete och humanitära operationer måste beaktas i mycket större grad. Genusforskningen måste stärkas inom det konfliktförebyggande arbetet. Det finns mycket okunskap om kvinnors påverkan på samhället och för fredsuppbyggandet av ett tidigare krigshärjat land. Detta perspektiv måste i mycket större utsträckning beaktas.
5. Ungdomar är den största tillgången i många konflikter. Det är de som rekryteras och som är föremål för sexuellt utnyttjande och våld. Det är således också ungdomar som i störst utsträckning riskerar att smittas av hiv/aids och andra smittsamma epidemier. Trots detta bortser man ofta från ungdomar vad gäller den allmänna sjukvården och den yrkesmässiga utbildningen. Ungdomar måste i ökad utsträckning vara föremål för utbildningar och återuppbyggnadsprogram. Detta ger dessutom utsatta ungdomar och barn möjlighet att återfå initiativförmåga, självförtroende och identitet.
6. Förbättrad information och analys av barns utsatthet under krig och konflikter. Bättre analyser, statistik och undersökningar krävs för att tydliggöra barns verkliga utsatthet och ställning vid konflikter och krig. Unicef bör få utvecklade möjligheter och mer resurser för sådan inriktad forskning.
7. En minskning av orättvisorna i resursfördelningen till hjälp för utsatta barn. Skillnaden i tillgängliga medel som finns för drabbade och utsatta barn i olika krigsdrabbade länder är orimligt stor. I Sierra Leone avsattes det t.ex. mindre än 20 dollar per barn för hjälpinsatser, att jämföra med

barnen i Kosovo som fick 216 dollar per barn i hjälp och bistånd 1999. För en mer rättvis fördelning krävs det bättre samordning, ett ökat rättviseperspektiv och tydligare koppling mellan efterfrågan, behov och tillgänglig hjälp.

15 Barn och miljö

Att miljö- och naturresursfrågor är viktiga för barns och ungdomars rättigheter har inte varit föremål för särskilda diskussioner i FN-kommittén för barns rättigheter. Begreppet hållbar utveckling som ska genomsyra politiken för regeringar och FN-organ har inte synbart påverkat granskningen av barnkonventionen. En förklaring kan vara att barn och unga inte kommer till tals och saknar politiskt inflytande och medbestämmanderätt i sina länder. Skolan är också viktig och har möjlighet att väcka och utveckla barns intresse och engagemang för sin miljö. En ”god man” vars uppgift skulle vara att bevaka barnens rättigheter och se till att deras åsikter blir hörda vad gäller miljö och natur, bör inrättas nationellt eller internationellt.

I bl.a. Ukraina, Vitryssland och delar av Ryssland är miljöförstöring en av anledningarna till att förekomsten av infektioner, blodsjukdomar, luftvägs-sjukdomar och cirkulationssjukdomar bland barn är mycket hög. Förekomsten av tumörer har tre- eller fyrdubblats i Vitryssland som en direkt konsekvens av kärnkraftsolyckan i Tjernobyl. Sverige bör verka (inom ramen för Unicef och WHO) för att barn som drabbats av dålig miljö i form av sjukdomar och funktionsnedsättningar får adekvat sjukvård.

Barnkonventionen kan och bör vara ett viktigt verktyg i arbetet för en hållbar utveckling, trots att miljöfrågan inte är framträdande i konventionskrivningarna. Ländernas rapportering bör därför alltid ge en redovisning av miljö-situationen och barns utsatthet i detta avseende.

16 Vuxenvärldens ansvar

Fortfarande återstår mycket innan barnkonventionen tillämpas globalt. Många utmaningar finns kvar att anta. Men trots att många problem återstår och det ibland kan verka hopplöst, får vuxenvärlden aldrig ge upp. Det vore att svika barnen. Det finns mycket att glädjas åt och de framsteg som har gjorts sedan förra barntoppmötet visar att det lönar sig att uppmärksamma och kämpa för barnens rättigheter.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 5 oktober 2005

Rosita Runegrund (kd)

Holger Gustafsson (kd)

Erling Wälivaara (kd)

Ingvar Svensson (kd)

Annelie Enochson (kd)

Tuve Skånberg (kd)

Alf Svensson (kd)

Else-Marie Lindgren (kd)

Mats Odell (kd)

Gunilla Tjernberg (kd)